

**T.C. MİLLÎ EĞİTİM
BAKANLIĞI**

Ortaöğretim Genel Müdürlüğü

FELSEFE 10

***YAZILIYA HAZIRLANIYORUM
1.DÖNEM 2.YAZILI***

Soru 1

Dil nedir? Dil ve düşünce ilişkisini açıklayınız.

Soru 2

İnsan, kavramlara dayanarak yöneldiği şeyleri tanır ve onu bir başkasından ayırır. Her kavram aynı zamanda bir tanımlamadır. Bir kavram, tanımlamada bulunduğu varlıkla birebir örtüşmez çünkü varlıklar birçok özelliğe sahiptir ve tanımın bu özelliklerin hepsini kapsamasının çeşitli zorlukları vardır. Bununla beraber varlıkların henüz bilinmeyen özelliklerinin de olabileceğini düşünecek olursak bu zorluğun imkânsızlık derecesinde olduğu söylenebilir. Kısacası bir varlığa yahut bir nesneye ait sınırlı bir tanım yapmak yani kesin olarak belli olan bir kavram ile ifade etmek mümkün değildir. Örneğin, “Elma” kavramı belki de elmanın gözlemlenen ilk halindeki renk ve kokusu gibi özelliklerine dayanarak oluşturulmuş olabilir. Ancak “elma” kavramını işaret eden varlığa yönelik deneyiminin artmasıyla beraber onun tanımı da git gide “çiçekleri pembe veya beyaz olan bir ağacın, sert, kırmızı, sarı veya yeşil renkte, kokusu hoş, tadı ekşi veya tatlı, çekirdekli meyveye dönüşmüştür. Böylelikle “elma” kavramının tanımı genişleyerek değişmiştir. Aynı zamanda söz konusu dönüşüm düşüncenin gelişmesinin de kanıtı niteliğindedir. Dolayısıyla kavramlar gözlemlerle beraber sürekli yenilenir ve düşünce de gelişir.

Bu parçada dilin işlevi hakkında aşağıdakilerden hangisi vurgulanmaktadır?

- A) İletişimi sağlaması
- B) Düşünceleri sembolleştirmesi
- C) Kesin tanımlamalar yapması
- D) Bilgileri yapılandırması
- E) Duyguların dışa vurulması

Soru 3

Parçadan çıkarılabilecek felsefi soruları yazınız.

Jean Valjean, hapisten yeni çıktığı sıralarda, soğuk bir gecede perişan haldedir ve geldiği kentin rahibinin kapısını çalar. Yatacak yeri olmadığını söyler ve rahipten o gece evinde kalmasına izin vermesini ister. Rahip soru sormadan onu evine alır ama sabaha doğru Jean Valjean, rahip daha uyanmadan önce, onun gümüş takımlarını çalar ve evden kaçır. Yolda bir polis onu yakalar, rahibe götürür ve bu kişiyi onun gümüşleriyle yakaladığını söyler. Rahip gümüşleri vermediği halde "Ona ben verdim." der; **yani rahip yalan söyler.**

Sefiller, Victor Hugo

Soru 4 *Aşağıdaki metni okuyarak yazarın ileri sürdüğü görüş ve argümanları tespit ediniz. Bu görüş ve argümanları destekleyen önermeleri yazınız.*

DOĞRULUK VE GERÇEKLİK

«Genellikle gündelik hayatta karşımızdakinin bir iddiasını doğru bulmadığımızı belirtmek istediğimizde “Senin bu sözün yanlış.” dediğimiz gibi “Senin bu sözün gerçek değil.” dediğimiz de olur ya da daha ilginç bir örnek olarak Amerikan filmlerindeki mahkeme sahnelerinde tanığa ettirilen yemini verebiliriz: Bu yemin Türkçeye bazen “doğruyu, yalnızca doğruyu söyleyeceğime...” bazen ise “ gerçeği, yalnızca gerçeği söyleyeceğime...” şeklinde çevrilmektedir. Aslında doğrusu birinci yani tanığın yalnızca “doğru”yu söyleyeceğine yemin etmesidir. Çünkü “gerçek” asla söylenemez. Gerçek, söylenen şeyin, iddianın konusu olan şeydir ve dış dünyada, nesnel dünyada bulunur. Örneğin “güneş”, “havanın sıcaklığı”, “yağmur yağması” bir doğru değildir, bir gerçektir. Ama güneşin var olduğuna, havanın sıcak olduğuna, dışarıda yağmur yağdığına ilişkin sözümüz, ifademiz “doğru”dur (veya eğer dış dünyada bir güneş yoksa hava sıcak değilse, yağmur yağmıyorsa “yanlış”tır). O hâlde doğruluk zihinle, zihinde bulunan veya zihnin ürettiği bir şeyle, teknik bir deyişle “önerme” ile ilgilidir. Bir önerme doğru veya yanlış olabilir. Buna karşılık gerçeklik veya gerçek olmama önermenin konusu olan şeyle özneye göre “dıştan” olan şeyle ilgilidir. Kısacası bir şey veya bir olgu doğru veya yanlış olamaz. Daha doğrusu her önerme telaffuz edilir edilmez, bu özelliği bakımından yani bir ses veya bir yazı olarak gerçektir.»

Ahmet ARSLAN, Felsefeye Giriş

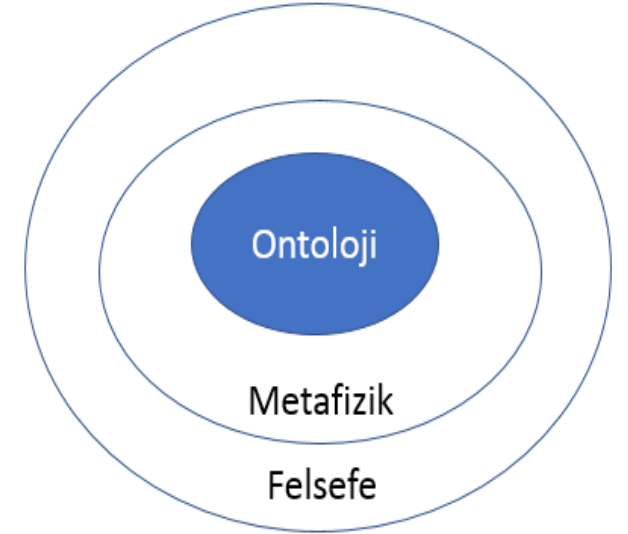

**Varlık
felsefesi
nedir?**

Soru 6

Metafizik ve ontoloji ilişkisini açıklayınız.

.

Soru 7

Ontolojinin, hatta felsefenin ilk sorusu “arkhe” problemidir. İnsanoğlu temel ve esas olanı merak ederek, önce tüm var olanların başlangıcını yani tözü anlamaya çalışmıştır. Bu nedenle İlk Çağ filozofları, felsefeyi daha çok doğayı anlama isteğiyle “Evrenin özü nedir?” sorusuyla başlatmışlardır.

Bu düşünceden yola çıkarak aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Felsefenin ilk sorusu, varlık felsefesiyle ilgilidir.
- B) Töz, bir varlığın her ne ise o olmasını sağlayan unsurdur.
- C) İlk Çağ filozofları, daha çok doğayı anlamaya çalışmıştır.
- D) Varlığın ana maddesini oluş ve süregelen değişimler oluşturur.
- E) Arkhe, var olanların ilk ana maddesi anlamında kullanılmaktadır.

Soru 8 Varlığın hakikati ve bilgisine dair verilen görüşleri temsilcileriyle eşleştiriniz.

1

Değişim algıların yanıltıcı görünüşüdür. Varlık bir' dir ve kendisiyle özdeşdir. Var olan var olmayandan gelemez. Bu nedenle yok da olmaz. Ona göre “varlık vardır, var olmayan yoktur.”

 Parmenides

2

“Varlık” sadece dilde bir anlamı işaret eder. Bu yüzden gerçek bir karşılığı yoktur, karşılığı olanlar sadece tek tek algı nesneleridir görüşünü savunur.

 Lao Tse

3

Her şeyin oluş içinde olduğunu ve olduğu gibi kalan hiçbir şeyin olamayacağını dile getirir. Bunu karşıt güçlerin yasası olan Logos'la temellendirir. Bu düşüncelerini “Değişmeyen tek şey değişimin kendisidir.” yargısıyla özetler.

 Gorgias

4

Var olanların, yok olanların isimlendirilmesiyle oluştuğunu, varlığın özünün yokluk olduğunu söyleyen Çin felsefesi düşünürü

 Herakleitos

Soru 9 *Felsefe ve bilimin varlığa yaklaşımları konusundaki ifadeleri uygun başlıkla eşleştiriniz.*

BİLİM

Fizik, kimya ve biyoloji gibi somut ve olgusal; matematik gibi biçimsel bir varlık alanına yönelmiştir.

Olgusal, olgusal olmayan, somut ve soyut tüm varlık alanlarıyla ilgilidir.

Varlığa yönelik akıl yürütme ve görüş oluşturma şeklinde bilgi oluşturur.

Kendi alanının ayrıntı bilgisine ulaşmaya çalışır.

FELSEFE

Varlığa yönelik bilgi sürecinde deney ve gözlemler aracılığıyla tekrarlanabilen ve genel olan bilgilere ulaşmaya çalışır.

Oluşan tüm bilgileri yorumlayıp varlığın geneline yönelik bilgiye ulaşır.

Varlığın olup olmadığını sormaz; varlığın var olduğu kabulüyle ona yönelir.

Varlığın gerçekliğinin bilinip bilinemeyeceğini sorgular.

Varlık felsefesinde “var olan” kavramıyla, zamanda ve mekânda var olan nesnelerin yanında, zihinde varlık bulan nesneler de kastedilmektedir.

Buna göre “var olan” hakkında aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Sadece olgulardan ibarettir.
- B) Tüm “var olan” düşünen bir zihne bağlıdır.
- C) Zihnin dışında algılanan her şeydir.
- D) İnsan bilgisinin sınırlarını aşmaktadır.
- E) Soyut ve somut olma özelliğine sahiptir.

KAVRAMLAR

- İDEALİZM
- MATERYALİZM
- DÜALİST (İKİCİ) GÖRÜŞ
- OLUŞ (SÜREÇ) FELSEFESİ
- FENOMENALİZM
- VAROLUŞÇULUK

	Varlığın somut, maddesel bir yapıda olmadığını, düşünsel, soyut, ideal bir yapıda olduğunu savunan görüştür.
	Varlık düşünsel değil, maddi tözden meydana gelmiştir. Her şey maddedir.
	Varlık ne sadece madde ne de sadece ruhtur. Varlık birbirine indirgenemeyen iki tözden oluşmuştur.
	Varlık bir oluşturmaktır. Sürekli bir değişim içinde olduğundan varlığın değişmeden kalan somut veya soyut özünden bahsedilemez.
	Varlığın ne tür olursa olsun özünün bilinemeyeceğini, varlığın özünün değil fenomenlerin (görüngülerin) bilinmesinin mümkün olduğunu savunan görüştür.
	Gerçek arayışı insani bir çabadır ve insan, gerçekliği ilk önce kendinde aramalıdır. Varlığın yani insanın özü belirlenmemiştir. İnsan, eylem ve özgür seçimleriyle özünü oluşturmaktadır.

Soru 12

Varlık idea cinsindendir.
Varlık madde cinsindendir.
Varlık hem madde hem düşünce cinsindendir.
Varlık fenomendir.

Yukarıda verilen varlıkla ilgili felsefi görüşlerin ortak yönü aşağıdakilerden hangisidir?

- A)Var olup olmadığını sorgulama
- B)Akılla kavranabileceğini savunma
- C)Var olduğunu kabul etme
- D)Duyularla kavranabileceğini savunma
- E)Ne olduğunu bilememe

Soru 13

Demokritos'a göre evrendeki her şey atomlardan meydana gelmiştir. Gerçek, cisimsel olan atomlar ve atomların hareketleridir. Algı ve düşünme; bu iki ruh olayı ona göre vücudumuzdaki atomların en hafifi, en düzü olan ateş atomlarının hareketidir. Platon'da ise iki ayrı evren vardır; görünüşler evreni ve idealar evreni. Kavramlar idealar evrenine aittir. Öbür yanda ise duyularımızla algıladığımız, tek tek nesnelerin dünyası olan görünüşler evreni vardır.

Buna göre Demokritos ve Platon'un görüşleri aşağıdakilerden hangisinde doğru sırayla verilmiştir?

- A) Materyalizm - Düalizm
- B) İdealizm - Materyalizm
- C) Fenomenoloji - İdealizm
- D) Entüisyonizm - Materyalizm
- E) Materyalizm – İdealizm

Soru 14

Şakaklarıma kar mı yağdı ne var?
Benim mi Allah'ım bu çizgili yüz?
Ya gözler altındaki mor halkalar?
Neden böyle düşman
görünürsünüz,
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar?

Zamanla nasıl değişiyor insan!
Hangi resmime baksam ben
değilim
Nerde o günler, o şevk, o heyecan?
Bu güler yüzlü adam ben değilim;
Yalandır kaygısız olduğum yalan.

Cahit Sıtkı Tarancı

Verilen şiirin ana teması, aşağıdaki iddialardan hangisinin anlatmak istediği ile benzerlik göstermektedir?

- A) Bir ırmakta aynı şekilde iki kere yıkanılmaz.
- B) Varoluş özden önce gelir.
- C) İnsan her şeyin ölçüsüdür.
- D) Düşünüyorum o hâlde varım.
- E) Varlık birdir ve değişmez.

Soru 15

(2015 YGS)

Bir filozofa göre, deney dünyasında karşılaştığımız bütün varlıklar, bir modele göre ve belli bir işlevi yerine getirmek üzere hareket ederler ve değişme içerisindedirler. Çınar tohumundan her zaman çınar ağacı meydana gelir. Göz görmek, burun koklamak, kulak ise duymak içindir. Kısacası evrendeki varlığa ilişkin bütün hareket ve değişimler belli bir potansiyeli yerine getirmek üzere gerçekleşmektedir.

Filozofun bu görüşleri, ontolojinin hangi sorusuna cevap niteliğindedir?

- A)Varlık var mıdır?
- B)Evrende düzen var mıdır?
- C)Evrende amaçlılık var mıdır?
- D)Evrende özgürlük var mıdır?
- E)Evren sonlu mudur, sonsuz mudur?

Descartes'a ait felsefi metin üzerinden varlık türlerini sınıflandırınız.

Dünyadaki tüm nesneleri yaratan bir Tanrı vardır. Tanrı tüm gerçeklerin kaynağı olduğundan düşüncemizi öyle bir biçimde oluşturmuştur ki, çok açık bir biçimde kavradığı nesnelere ilişkin verdiği yargılarda yanılmasına olanak yoktur. Bunlar, maddesiz ya da fizikötesi nesnelerde kullandığım ilk ilkelerdir. Bu ilkelerden de açıkça fizik nesnelerin ilkelerini çıkarıyorum, yani çeşitli şekilleri olan, çeşitli biçimlerde hareket edebilen, uzunluk, enlilik ve derinliği olan nesneler. Kısaca kendilerinden diğer nesnelerin gerçeğini çıkardığım ilkeler işte bunlar. Bu ilkelerin açık olduğunu gösteren bir başka kanıt da şudur: Aslında bu ilkeler her zaman belliydi ve tüm insanlar tarafından doğru ve kuşkuylanılmaz olarak benimsenmişti. Ancak bunlar arasından Tanrı'nın varlığını ayırmak gerek; zira bazı insanlar duyuların algılarını fazla önemsedikleri için, Tanrı'nın olup olmadığından kuşku duymuşlardır. Oysa Tanrı ne gözle görülür ne de elle tutulur.

Felsefenin İlkeleri, Descartes

Soru 17

**Bilgi felsefesi
nedir?**

Soru 18 Doğru bilginin imkânı probleminde ortaya çıkan görüşleri açıklayınız.

Soru 19

Verilen bilgilerden doğru olanları işaretleyiniz.

	İnsan bilgisinin olanağını, sınırları ve kaynağını araştıran disipline epistemoloji denilmektedir.
	Bilen özne ile bilinen nesne arasında kurulan ilişkiden ortaya çıkan ürüne önerme denir.
	Bilgi felsefesinin temel problemlerinden biri doğru bilgiyi elde etmenin mümkün olup olmadığıdır.
	Septiklere göre doğru bilgiye ulaşmak mümkündür.
	Kuşkucular 'Üşüyen için hava soğuk, üşümeyen için hava sıcaktır.' örneğinden hareketle kesin bilginin mümkün olmadığını ileri sürer.
	Dogmatikler doğru bilginin mümkün olduğunu kabul eder ancak bilginin kaynağı konusunda ayrılığa düşerler.

Soru 20 Bilginin kaynağı konusunda ortaya çıkan görüşleri açıklayınız.

Soru 21

I. “ İnsan zihninde dışarıdan gelen duyularla zihnin kendisinde bulunan kavramlar bir araya getirilmezse, kavramlar duyularımızın malzemesine uygulanmazsa bilgi diye bir şey ortaya çıkmaz.”

II. “Birtakım a priori (önsel) kavram ve kategoriler zihnimizde hazır olarak bulunur ve bunların bilgisine akılla ulaşılır.”

III. “Tüm bilgilerimizi duyu deneyi sayesinde elde ederiz.”

Verilen görüşlerin temsil ettiği yaklaşımlar sırasıyla aşağıdaki seçeneklerin hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Rasyonalizm-Empirizm-Kritisizm
- B) Kritisizm-Empirizm-Rasyonalizm
- C) Empirizm-Rasyonalizm-Kritisizm
- D) Kritisizm-Rasyonalizm-Empirizm
- E) Rasyonalizm-Kritisizm-Empirizm

Soru 22

Kant'a göre bilginin ham maddesi duyulardan gelir. Duyular aklın doğuştan getirdiği kategorilerin içine girer. Bu kategorilerde şekil alarak akıl ilkeleri ile işlenir ve böylece bilgi meydana gelir.

Bu açıklamadan hareketle aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Bilginin oluşmasında, duyular tek başına yeterli değildir.
- B) Kesin ve doğru bilgilere ulaşmak mümkün değildir.
- C) Duyu verileri kategoriler sayesinde şekil alır.
- D) Duyularla gelen bilgiler, akıl ilkeleri ile işlenir.
- E) Tüm insanlarda aynı kategoriler mevcuttur.

Soru 23

2017 YGS

Locke, nesnelerin kendilerini izlenimler olarak duyularımıza duyurduğunu, nesneler konusundaki fikirlerimizin temelinde bu izlenimlerin bulunduğunu söylüyordu. Ama Berkeley' in işaret ettiği gibi bu tür bir argüman, evrende zihnimizden bağımsız birtakım nesnelerin varlığına değil yalnızca bir fikirler evreninin varlığına işaret eder.

Bu parçada Locke ve Berkeley'in ele aldığı bilgi görüşü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Akılcılık
- B) Eleştircilik
- C) Deneycilik
- D) Sezgicilik
- E) Şüphecilik

Soru 24

Sokrates'in annesi doğum yaptıran bir ebedir. Annesi hakkında: "Annem nasıl var olan bir bebeğin dünyaya gelmesine yardımcı oluyorsa, bilgilerin ortaya çıkışı da buna benzer. Örneğin bir öğretmen öğrencisine yeni bir şey öğretmez, ancak onun aklında var olan bilgilerin açığa çıkarılmasına yardımcı olur." der.

Parçada bilginin ortaya çıkışı ile anlatılmak istenen temel düşünce aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Bilgiler doğuştandır ve sorgulama yöntemiyle ortaya çıkarılır.
- B) Bilgilerimizi deneyimle sonradan elde ederiz.
- C) Bilgilerimizin kaynağı beş duyu organımızdır.
- D) Bilgiyi, insan istemese de çevreden edinir.
- E) Yaşamın her anında bilgi üretimi devam eder.

Soru 25

2018-TYT

İnsanların yüzyıllardan beri doğru olarak kabul ettikleri bilgilerin bile bir gün yanlış olduğu anlaşılabılır. Örneğin yüzyıllarca Aristoteles fiziğiyle desteklenen Batlamyus astronomisine göre Dünya'nın evrenin merkezinde hareketsiz bir şekilde durduğu doğru ve kesin bir bilgi olarak kabul edilmiştir. Oysa modern çağdaki bilimsel gelişmeler bu teorinin yanlış olduğunu gösterdi. Acaba gelecek yüzyıllarda yeni bilimsel gelişmelerle şu anda doğru ve kesin olarak kabul ettiğimiz Newton fiziği ve Kepler astronomisinin de yanlış olduğu ortaya çıkabilir mi? Bundan kuşku duymamızı kim, nasıl engelleyebilir?

Bu parçada aşağıdaki sorulardan hangisi tartışılmaktadır?

- A) Bilginin kaynağı nedir?
- B) İnsan bilgisinin bir sınırı var mıdır?
- C) Bilimselliğin ölçütü nedir?
- D) Doğru bilgi mümkün müdür?
- E) Bilginin değeri nedir?

Soru 26

Sofistlerle birlikte felsefenin yönünün değiştiğini söyleyebiliriz. Sofist filozoflar, doğa filozoflarının araştırdığı arkhe problemini felsefenin konusu olmaktan çıkarmış ve ilk defa “Doğru bilgi mümkün müdür?” sorusunu sormaya başlamışlardır. Bilgi insandan insana değişmektedir; çünkü her insan farklı duyumlarla bilgiler elde etmektedir.

Buna göre Sofistlerle ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

- A) Sofistlerle birlikte bilgi, felsefenin konusu haline gelmiştir.
- B) Sofistlere göre değişmez, genel geçer bir bilgi yoktur.
- C) Sofistler varlığın mutlak bilgisinin elde edilebileceği iddiasındadır.
- D) Sofistler doğa felsefesi ile ilgilenmemişlerdir.
- E) Sofistler epistemolojik problemlere yönelmiştir.

Cevapları Ortaöğretim Genel Müdürlüğü resmi Youtube kanalında bulunan "Yazılıya Hazırlanıyorum" videolarından izleyebilirsiniz.